

DE DIERENLIEFDE VAN BIBI EN JAN PAUL

‘Zodra het eerste diertje doodgaat, zappen we weg’

Bibi Dumon Tak en Jan Paul Schutten zijn niet alleen een stel, ze hebben samen ook een hond en een koe. En ze schrijven allebei uitstekende non-fictieboeken voor kinderen over dieren. ‘Ik zal nooit over helden schrijven. Die kunnen zelf hun stem verheffen.’

KATRIEN STEYAERT

‘Een valse Belg, dat is het.’ Bibi Dumon Tak heeft het over Sien, haar hond. Die is vooral vals met Nederlanders, maar Bibi houdt haar toch wijselijk weg van ons rendez-vous in Rotterdam. Dan kan Siens smekende blik alvast het gesprek niet bemoeilijken. Van Bibi (47) zeggen critici dat ze non-fictie voor kinderen naar een hoger niveau heeft getild. Gretig en soepel schreef ze sinds haar bekroonde debuut *Het koeienboek* (2001) een oeuvre bijeen waaruit onmiskenbaar literair talent, maar ook haar liefde voor dieren blijkt. Ze won vier Zilveren Griffels en begin dit jaar sleepte ze de prestigieuze Amerikaanse Mildred L. Batchelder Award in de wacht. Van Bibi's man Jan Paul Schutten (41) zei de Gouden Griffeljury in 2008 dat hij toont dat er onder het oppervlak veel verborgen ligt dat de moeite van het ontginnen waard is. In een hoger tempo dan Bibi schreef hij na zijn bekroonde debuut *Ruik eens wat ik zeg* (2003) vooral non-fictie. Daaruit spreken zijn interesse voor de wereld en didactische talent.

Dode hondjes en vrolijke kunst

Tak en Schutten zijn al tien jaar samen, maar hebben geen kinderen. Bibi zei daarover eens: ‘Een kinderarts hoeft toch ook geen kinderen te hebben om een goede arts te zijn?’ Ze delen wel een hond – die valse Belg dus –, een koe – die uit het slachthuis ontsnapte – en een etage in Amsterdam-Zuid.

Zijn jullie geboren dierenvrienden?

Bibi: ‘Ik denk het wel. Als kind was ik gek op koeien en in Zeeland, met mijn vader, zag ik prachtige vogels, vlinders en herten. De natuur heeft altijd een heilzaam effect op me gehad. Ik weet dat ik er rust vind als het druk is in mijn hoofd.’

Jan Paul: ‘Ik had een hond waar ik helemaal gek op was. Dat ging heel ver.’

Bibi: ‘Nu nog, hoor. Als we naar de bioscoop willen, gaat Sien op haar rug op de drempel liggen. Ik kan haar nog terzijde schuiven, maar Jan Paul wil dan niet meer weg.’

Jan Paul: ‘Tegen dierenleed kunnen we allebei niet. Bij documentaires zappen we weg van zodra het eerste diertje doodgaat.’

Jullie schrijven nochtans onverbloemd hoe wolven elkaar opvreten en Moeder Natuur een kreng is.

Bibi: ‘Klopt. Ik lees en schrijf erover omdat ik niet wil ontkennen wat er misgaat, maar ik hoef het daarom niet te zien.’

Jan Paul: ‘Eigenlijk is de natuur ongeveer het slechtste wat er bestaat. Dood, verderf, verkrachting, noem maar op. Dat stop je natuurlijk niet in een kinderboek.’

Bibi: ‘Nou... In *Laika tussen de sterren* gaat het hondje op de eerste bladzijde dood. Met Bambi's moeder was het net zo. Maar ik heb Laika niet op de laatste pagina laten sterven, dan was ik een klootzak geweest. Nu was de dood het begin van een nieuw verhaal.’

Jan Paul: ‘Ik hou niet van din-

De beste beestenboeken

VAN BIBI DUMON TAK

Het koeienboek (Querido, 2001)

Bibi's bijzondere beestenboek (Querido, 2006)

Soldaat Wojtek (Querido, 2009)

Fiet wil rennen (Querido, 2010)

Winterdieren (Querido, 2011)

VAN JAN PAUL SCHUTTEN

Ruik eens wat ik zeg, de taal van dieren en planten (Querido, 2003)

Van Wolf tot Watje (Davidsfonds/Biblion 2008)

Ik wil vleugels (Querido, 2011)

Kijk je ogen uit! De mooiste dierenfoto's uit de natuur (Gottmer/Davidsfonds-Infodok, 2012)

gen die slecht aflopen, zeker in romans. De werkelijkheid is al erg genoeg. Kunst moet daar een beetje de tegenhanger van zijn.’

Bibi: ‘Dus je houdt alleen van vrolijke kunst?’

Jan Paul: ‘Nee, van kunst die goed afloopt. Dat is iets anders.’

Bibi: ‘Ik hou erg van treurige boeken. Ook in een kinderboek mag er gehuild worden, maar er moet ook gelachen worden en het moet spannend zijn. Dat zijn de drie ingrediënten.’

Uit de krochten van de aarde

Samen hebben jullie al bijna

twintig boeken uit met dieren in de hoofdrol. Zijn kinderen dan zo'n beestig publiek?

Jan Paul: ‘Bij volwassenen primeert volledigheid, maar dat wordt snel oninteressant. Voor kinderen mogen we er de leukste en spannendste dingen uitpikken. We halen de krenten uit de pap.’

Bibi: ‘Ik denk dat kinderen dieren leuk vinden omdat ze makkelijker zijn. Ik wil niet zo cru zijn te stellen dat dieren oefenmateriaal zijn, maar ze zijn toch minder complex dan mensen en dus een perfect opstapje om de wereld te leren kennen. Het eendimensionale karakter van een dier maakt het ook makkelijker om over te schrijven.’

En waarom dan non-fictie?

Jan Paul: ‘De werkelijkheid is zo ontzettend spannend.’

Willen jullie kinderen kennis bijbrengen?

Jan Paul: ‘Nee, in mijn dierenboeken vervul ik geen educatieve rol. Wij zijn allebei vegetariër, maar zullen nooit roepen dat anderen geen vlees mogen eten. Niets irritanter dan dat.’

Bibi: ‘Je hoopt natuurlijk bij kinderen de liefde voor dieren aan te wakkeren, maar dat hoeft niet expliciet. Als je het juist aanpakt, valt het kwartje vanzelf.’

Met teksten over de arctische grondeekhoorn en de bombardeerder lijkt je het op te nemen voor de onderdugs van de dierenwereld, Bibi?

Bibi: ‘Ik wil gewoon alle dieren een stem geven. Ik zal nooit over helden schrijven. Die kunnen zelf

hun stem verheffen. Het is ook gewoon prettig om uit de krochten van de aarde een geweldig beest tevoorschijn te toveren. Neem nu krill. Ik wist niet eens wat dat was. Blijken dat beestjes te zijn die hun pantsers kunnen verkleinen als ze te weinig voedsel vinden. Fantastisch, toch!’

Jan Paul: ‘Ik werk nu aan een boek over extremofielen. Dat zijn dieren die in de meest bizarre omstandigheden overleven, bijvoorbeeld in zwaar gif of bij 60 graden Celsius. Ze zijn net iets onbekender dan de pinguïn en zo blijf ik mezelf verrassen.’

Magma onder de huid

Die pinguïn is een plaagstoot aan het adres van Bibi, die het dier opnam in haar laatste boek *Winterdieren*. De toon is oprecht en speels, net als in hun boeken. Is het die humor die hen onderscheidt?

Jan Paul: ‘Het belangrijkste voor mij is dat het leuk blijft. Maar dat is ook het moeilijkste. Als ik iets moet uitleggen aan een

JEUGDBOEKENWEEK

Bibi Dumon Tak en Jan Paul Schutten: partners in crime. © Katrijn Van Giel

kind van tien – zoals chromosomen – worstel ik niet met hoe ik dat begrijpelijk kan doen, maar hoe ik het spannend en grappig kan houden.'

Bibi: 'Ik denk dat we vooral meer moeite doen. Dit is een heel arbeidsintensief genre. Voor één paragraaf over krill heb ik twee dagen door een Duitse dissertatie geploeterd, en binnenkort trek ik voor een boek over beren naar de Roemeense bergen, in een hutje zonder wc. Velen hebben daar geen zin in, maar ik vind dat net het geweldigste dat er is. Ik heb een avontuur en...'

Jan Paul: 'Je boek wordt er beter van!'

Bibi: 'Natuurlijk. Maar voor kinderen beschouwt men dat vaak als te veel moeite, omdat die je boeken na twee jaar ontgroeid zijn. Wij proberen dag in dag uit een nieuw publiek aan te boren.'

Jan Paul: 'Voor mijn nieuwe boek over ringstaartmaki's kan ik waarschijnlijk op één dag alle informatie bij elkaar googelen. Maar ik weet zeker dat mijn boek

veel leuker wordt als ik geregeld naar echte maki's ga kijken. Ik wil zoveel inspiratie opdoen en informatie opnemen dat er zich een soort magma laag onder mijn schrijvershuid vormt. Tot die eruit moet.'

Bibi: 'Soms vermenselijk ik wat te veel. Het is een vorm van de waarheid geweld aandoen. Maar ik ben geen bioloog, ik ben een schrijver. Zeker bij kinderen dringt alles beter door als ze zich kunnen verplaatsen. Ik doe het ook voor mezelf. Ik moet alles zelf ervaren en voelen voor ik het goed begrijp.'

Kost dat niet erg veel tijd?

Bibi: 'Ja. De meeste schrijvers brengen drie tot vier boeken per jaar uit – dat moet ook, om te overleven – maar ik ben al gauw een jaar zoet met een non-fictieboek.'

Jan Paul: 'Ik ga letterlijk minder ver dan zij. Ik ga naar een diertuin in plaats van naar Transylvanië.'

Bibi: 'Als wij gaan wandelen, ben ik binnen de 100 meter van

het pad af.'

Jan Paul: 'Terwijl ik niet wil verdwalen, want ik wil om zes uur mijn biertje.'

Bibi: 'Schrijven geeft me een excuus om avonturen te beleven en daar achteraf over te vertellen, in een boek of in gezelschap. Collega's zeggen vaak dat ze veel beleven in hun eigen hoofd, maar ik geloof niet in mijn eigen verzonnen verhalen. Misschien schrijf ik non-fictie omdat ik het allemaal zelf niet kan bedenken? Een roman is het knapste wat er is.'

Staan kinderboeken nog een trapje lager?

Bibi: 'Nee. Het kenmerkt goede kinderboeken dat volwassenen er zich ook in kunnen verliezen. En het plezier waarmee ik iets ontdekt heb, kan overslaan op lezers van alle leeftijden.'

Jan Paul: 'Mijn graadmeter is mezelf toen ik tien was: zou ik het leuk hebben gevonden?, vraag ik me telkens af.'

Bibi: 'Mijn ambitie is om elk boek zo goed mogelijk te maken. Geen achterafjes of tussendoor-

tjes. Ik vind dat je beeldend moet schrijven en onze rijke woordenschat moet benutten. Op die manier til je een verhaal op. Deze nacht schoot ik wakker en beseftte dat het "uiteenvallen" en niet "verpulveren" moest zijn. Dat heeft met precisie te maken, met ritme.'

Vegetarisch voor carnivoren

Inhoudelijk tappen jullie vaak uit hetzelfde vaatje. Zijn jullie concurrenten voor elkaar?

Bibi: (lacht) 'Waarom denk je dat wij samen zijn? Je kunt je vijand beter te vriend houden.'

Jan Paul: 'We schrijven thuis, aan dezelfde tafel. Steeds meer vullen we elkaar aan en geven opmerkingen. Volgens mij is dat omdat we de lat telkens hoger leggen.'

Bibi: 'Nee, ik heb de lat altijd hoog gelegd. Voor elk boek dat ik schrijf ben ik bang, en dat wil ik ook. Ik moet ontzag voelen, anders begin ik er niet aan. Ik werk nu al een jaar aan een roman voor volwassenen. Het gekke is dat ik

dat totaal niet ambieerde. Ik dacht zelfs dat ik het niet zou kunnen, maar het onderwerp kwam op mijn pad. Ik probeer het nu, maar weet nog niet of zal lukken.'

Jan Paul: 'Bij mij is het net omgekeerd: eens ik een fantastisch onderwerp heb, is er geen haar op mijn hoofd dat eraan twijfelt of het een leuk boek wordt. Ik ga gewoon door tot dat zo is.'

Een ander verschil heeft Bibi eens omschreven als: 'Jan Paul beschrijft de buitenkant; ik zit aan de binnenkant te wroeten.'

Jan Paul: 'Dat klopt, al ga ik bij mijn boek over de ringstaartmaki's nu wel naar de binnenkant kijken. Ik wil Herbert, het hoofdpersonage, echt begrijpen. Dat is zeker Bibi's goede invloed.'

Bibi: 'Je kunt niet aan de binnenkant blijven. Anders wordt het heel koud en maak je geen progressie.'

Jan Paul: 'En dat is net wat ik wil. Ik wil dit waanzinnig leuke vak blijven uitoefenen, maar alleen als ik groei zie.'